

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Криворізький державний педагогічний університет
Кафедра педагогіки і психології

*ПРОБЛЕМИ ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ ПОЧАТКОВОЇ
ОСВІТИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ
РЕФОРМУВАННЯ ШКОЛИ*

Збірник наукових та науково-методичних праць
кафедри педагогіки і психології
Криворізького державного педагогічного університету

Випуск 1

Кривий Ріг
2002

підвищує орфографічну чутливість і грамотність в цілому.

Отримані під час дослідження і частково викладені експериментальні дані свідчать про те, що використовуючи рідну мову, як опору в оволодінні дітьми російською мовою, як іноземною, необхідно враховувати, що навчальний матеріал рідної мови випереджає в часі відповідний матеріал в умовах білінгвізму.

Використання прийомів порівняння і змішаного протиставлення при вивченні орфографічного матеріалу частково або постійно, попереджають взаємо змішування правил правопису української і російської мов.

БІБЛОГРАФІЯ

1. Б о г о я в л е н с к и й Д. Н. Психология усвоения орфографии. – М., 1957. – С. 307.

2. Б о г у ш А. М. Методика обучения русскому языку в дошкольных учреждениях. – К., 1990. – С. 219.

3. В ы г о т с к и й Л. С. Мышление и речь //Избранные психологические исследования. – М., 1956. – С. 517.

4. Ж у й к о в С. Ф. Психологические основы повышения эффективности обучения младших школьников родному языку. – М.: Педагогика, 1979. – С. 184.

5. М е л ь н и ч е н к о И. Н. Осуществление взаимосвязи украинского и русского языков в обучении орфографии русского языка. – К., 1966. – С. 266.

РОЛЬ ОСОБИСТІСНОГО ФАКТОРУ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ

В. І. Чумак

Очевидно, що у наші дні відчувається явна потреба у кваліфікованих практичних психологах, які надавали б різним групам населення психологічну допомогу. Безперечно, у

найближчі декілька років потреба в таких спеціалістах занадто перевищить пропозиції запропонування з боку відповідних вищих навчальних закладів. Це зумовлено тим, що їх підготовка тільки розширюється, а на думку великої групи авторитетних спеціалістів, „...наукова психологія багато в чому виявилась неготовою до раптової зміни ставлення до неї в суспільстві, до стрімкого росту запитів практики. Адже, на відміну від західної психології, що формувалася на основі саме практичних запитів, вітчизняна ... розвивалася в повному обсязі як теоретично – експериментальна наука... Нині, коли постала нагальна необхідність у великій кількості практичних психологів і спеціальних працівників, з'ясувалося, що наша система підготовки спеціалістів також не готова до задоволення кадрових потреб національної системи соціально-психологічної служби” [4, 5].

У зв'язку з цим виникає необхідність динамічно вдосконалювати систему підготовки високопрофесійних практичних психологів. Вирішення цієї проблеми створює труднощі навіть в умовах більш-менш відпрацьованої системи їх підготовки в умовах вищого навчального закладу. Одна з проблем – це забезпечення та розвиток матеріально-технічної бази і т. ін. Вона зводиться до відсутності системи відбору претендентів на дану професію.

Високопрофесійна підготовка практичних психологів не зводиться тільки до передачі їм великої обтяжної суми знань; процес їх підготовки, як спеціалістів, поруч з навчанням, повинен поєднуватися з формуванням професійно-необхідних особистісних властивостей.

Останнє припускає попередній професійний відбір абітурієнтів на підставі професіограми практичного психолога.

І те, і друге в даний час відсутнє. Так, наприклад, відбір зводиться до попередньої бесіди з абітурієнтами і успішної здачі обов'язкових екзаменів з 2-3 предметів. Практика показує, що частина відібраних претендентів на роботу в якості практичних психологів вже на перших етапах навчання з забрудненням оволодіває навчальними програмами, та, з іншого боку, не володіє особистісними властивостями, котрі в майбутньому можуть

забезпечити їм успішну професійну діяльність в сфері психологічної служби. Вже зараз можна вважати з впевненістю значна частина студентів відділення психології опиниться в майбутньому професійно-непридатними.

Уникнути подібних витрат у підготовці практичних психологів дозволить концепція врахування особистісного фактора в навчанні та формуванні студентів психологічного відділення.

У 80-ті роки роль особистісного фактора в підвищенні ефективності професійної діяльності була більш продуктивною і актуальною; в теперішній час не заслужено відсунута в тінь від наукової уваги спеціалістів.

Нижче ми викладемо ряд теоретико-практичних положень з питань врахування ролі особистісного фактора при навчанні практичних психологів на психологічному відділенні Криворізького університету, залишаючи за собою право в подальшому запрошувати ряд рекомендацій по відбору абітурієнтів.

Як показали наші дослідження (1983) врахування особистісного фактора для підвищення успішності професійної діяльності навіть для професій першого роду (за К.М.Горевичем, 1972), є надто продуктивним, особливо в умовах інтенсифікації науково-технічного прогресу, широкого впровадження в життя людей комп'ютерної техніки та комп'ютерних технологій. При цьому інколи можуть виникнути ряд труднощів пов'язаних з ученням про особистість, в її конкретному структурному змісті, загальне уявлення, про яке ще далеко від завершення, бо „...тільки деякі загальні положення про особистість приймаються з тими чи іншими застереженнями всіма авторами” (А.М.Леонтьев, 1975).

У наших роздумах про проблему особистості й використання теоретичних положень з врахування особистісного фактора для цілого профвідбору ми обґрунтовуємо на наукових концепціях Б.Г.Ананьєва (1968), А.М.Леонтьєва (1975), А.С.Ковальова (1965), Н.С.Костюка (1962), К.К.Платонова (1965), С.Л.Рубінштейна (1989).

Поряд з цим ми враховуємо подані в науковій літературі погляди зарубіжних авторів з даного питання.

Таким чином, „загальне положення” (А.М.Леонтьєв) поглядів вище приведених вчених про особистість, так служить в наших роздумах відправною точкою в приділенні змісту та дефініцій „особистісного фактора”, як головного робочого інструментарію рішення проблеми відбору та навчання практичних психологів.

Під особистісним фактором ми розуміємо структурно-динамічні особливості як сукупність єдино пов’язаних внутрішніх умов визначаючих способів їх взаємовідношень з зовнішніми впливами в процесі труда забезпечуючи ефективно і успішне виконання діяльності.

При цьому високоефективне виконання діяльності можливе при реалізації принципу відповідності особистісного фактора умовам та змісту праці особистості-професіонала.

Під принципом особистісного фактора умовам та змісту діяльності розуміється свідомо, цілеспрямована або стихійна організація внутрішніх психічних властивостей особистості, спрямована на виконання діяльності з ціллю практично значимого та суспільно схвалюваного ефекту.

В основу наших міркувань покладена гіпотеза про те, що ефективну роботу практичного психолога забезпечує обумовлена характером діяльності і індивідуальними особливостями структурної організації його особистості, при ведучій ролі її стрижневих властивостей, утворюючих динамічні характеристики професійних властивостей.

Така концепція дозволить в повній мірі використати індивідуальний підхід в навчанні і формуванні професійно-значимих властивостей практичних психологів на основі діагностики їх особистісних якостей вже на перших етапах відбору та навчання, і, таким чином, в повній мірі реалізувати особистісно-орієнтоване навчання в галузі психології.

Подібна система може дати позитивний ефект і при перепідготовці спеціалістів-вчителів середньої школи та других учбових закладів.

Ми вважаємо, що на основі концепції про роль особистісного фактору в підвищенні ефективності навчання і

формування практичних психологів доцільно розробити систему відбору і професійного самовизначення студентів психологічного відділення та рекомендацій по індивідуалізації їх навчання. Така система повинна включати основні теоретичні положення та рекомендації по відбору абітурієнтів на відділення практичної психології, психолого-педагогічні рекомендації по індивідуалізації їх навчання. А також професіограму практичного психолога. Паралельно необхідно проводити профорієнтаційну роботу в школах міста, спрямовану на відбір найбільш професійно-придатних учнів для прийому на відділення практичної психології.

БІБЛОГРАФІЯ

1. А н а н ь е в Б. Г. Человек как предмет познания. – Л.: ЛГУ, 1968. – 339 с.
2. Артур Ребер. Большой толковый психологический словарь. – М., 2000. – Т. 1. – 591 с.
3. Г у р е в и ч К. М. Профессиональная пригодность и основные свойства нервной системы. – М.: Наука, 1972. – 272 с.
4. Основи практичної психології. – К.:Либідь, 2000. – 536 с.
5. Психологія: Підручник /Ю.Л.Трофімов та ін. – К.: Либідь, 2001. – 560 с.
- 6.Рабочая книга практического психолога /Под ред. А.А.Бодалева и др. – М.: Из-во Института психотерапии, 2001. – 640 с.
7. Х о л л К., Л и н д с е й Г. Теории личности. – М.: ЭКСМО-пресс, 1999. – 592 с.
8. Ч у м а к В. И. Исследования личностного фактора безопасности труда диспетчеров. - /Канд. дисс. канд. психол. н. – Л., 1983. – 183 с.
9. Ч у м а к В. И. Психологические вопросы профориентации учителя. – Профессиональная ориентация учащихся в процессе обучения. – Кривой Рог, 1982.